

ЮРИДИЧНІ ФАКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ПІДСТАВ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

Стаття присвячена дослідженню юридичних фактів визначення підстав соціального захисту населення. Розкрито ознаки юридичних фактів у праві соціального захисту. Зроблено висновок щодо необхідності вдосконалення визначення юридичних фактів у праві соціального забезпечення з урахуванням усіх можливих етапів правовідносин у цій сфері. Розглянуто пріоритетні напрями забезпечення фінансування соціального захисту громадян за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів у частині виконання власних і делегованих повноважень.

Ключові слова: юридичний факт, соціальний захист населення, соціальна політика, матеріальна допомога.

Постановка проблеми. Правовідносини у сфері соціального захисту населення є одним із видів суспільних відносин і особливою формою реалізації права на соціальний захист. Вони являють собою велику групу правовідносин у нашій державі. На ранніх стадіях свого зародження об'єднання людей (роди, племена, общини) мусили думати про непрацездатних, насамперед про дітей і жінок. Пізніше ця турбота поширилася на людей похилого віку та інвалідів. З виникненням державності з'явилося і право, яке поступово почало втручатися у природний процес взаємодопомоги людей у разі настання складних життєвих ситуацій. До уваги бралися не разові, а типові ситуації, що постійно повторювались. Найоптимальніший варіант такої поведінки оформлявся у звичай, а пізніше – у правові норми. За допомогою норм права закріплюються позитивні елементи в суспільних відносинах з матеріального забезпечення нужденних, моделюються нові відносини з приводу державного соціального забезпечення, корегуються існуючі. Правовідносини у сфері соціального захисту відображують специфіку предмета та методу цієї галузі права. Правовідносини у сфері соціального захисту мають свою структуру, набір елементів і розкривають через них, а саме через суб'єкта, об'єкт, зміст і юридичні факти.

Предметом дослідження статті є юридичні факти визначення підстав соціального захисту населення.

Мета статті полягає в дослідженні юридичних фактів визначення підстав соціального захисту населення, що обумовлюються необхідністю особливого статусу захисту даної категорії осіб, особливостями їх змісту, розробкою рекомендацій щодо більш доцільного врегулювання даного питання, а також в аналізі правового регулювання підстав соціального захисту населення за чинним законодавством України та нормами міжнародно-правових документів.

Аналіз останніх досліджень. Серед відомих вчених, які займалися дослідженням соціального захисту населення, необхідно відзначити таких, як: А. В. Андрушко, В. С. Бакіров, І. К. Бондар, Л. І. Гончарук, В. Дем'янишин, В. В. Єрмоменко, В. О. Котюк, О. А. Красавчиков, А. І. Крупник, В. В. Лазор, В. Є. Пилипенко, В. І. Подшивалкіна, С. М. Прилипка, О. І. Процевський, Б. І. Сташків, Г. І. Чанишева, О. М. Ярошенко та ін.

Виклад основного матеріалу. Перш за все необхідно встановити, що взагалі розуміється під поняттям «соціальний захист населення», які існують підстави такого захисту та хто підпадає під дану сферу захисту.

Поширеною є думка, що виникнення терміна і поняття «соціальний захист» пов'язане із прийняттям Закону США про соціальний захист (Social Security Act) у 1935 р. Його творець президент США Франклін Рузвельт назвав новий законодавчий акт «наріжним каменем у системі, яка будується зараз, але у жодному разі не завершується» [1, с. 99]. Однак є й інші точки зору щодо виникнення цього поняття. Як зазначає Гай Перрін, попри те, що цей термін вперше вжито у США, концепція системи соціального захисту сповна була втілена в новозеландському законодавстві 1938 р. [2, с. 135].

Н. Болотіна стверджує, що пріоритет тут належить Росії – 31 жовтня 1918 р. РНК у Росії затвердила Положення про соціальне забезпечення трудящих [3, с. 36]. У будь-якому разі можна стверджувати, що від 30-х рр. XX ст. термін «social security» став загальноживим. При цьому термін «security» вживається тут у значенні «безпека», «охорона», «захист», «забезпечення», «гарантування». Зазначимо, що поняття соціального захисту населення є досить широким і охоплює практично всі верстви населення тією чи іншою мірою.

Конституцією України нашу державу проголошено суверенною і незалежною, демократичною, соціальною, правовою [4]. Соціальний захист населення посідає чільне місце в соціальній політиці. Як діяльність держави соціальний захист належить до одного із напрямів соціальної політики поряд із такими, як зайнятість населення, система охорони здоров'я, житлова політика, освіта тощо. В умовах переходу України до соціально орієнтованої ринкової економіки основним завданням держави є соціальний захист населення, який на сьогоднішній день знаходиться в незадовільному стані. Соціальний захист повинен забезпечити вихід на принципово нові стандарти життєдіяльності людини через максимальну ефективність програм соціального захисту. Насамперед ключовим моментом тут є здійснення ефективної політики доходів, подолання глибокої майнової диференціації не шляхом обмеження доходів багатьох сімей, а подоланням бідності [5, с. 113].

Що стосується визначення поняття соціального захисту, то в науковій літературі найбільш поширеними вважаються такі:

1. Соціальний захист населення – державна підтримка певних категорій населення, які можуть зазнавати негативного впливу ринкових процесів, забезпечення відповідного рівня життя шляхом надання правової, фінансової, матеріальної допомоги окремим громадянам (найбільш вразливим верствам населення), а також створення соціальних гарантій для економічно активної частини населення, забезпечення прийнятних для країни умов життя та праці громадян, у тому числі через установлення соціальних стандартів [6, с. 23].

2. Під системою соціального захисту сьогодні розуміється сукупність законодавчо визначених економічних, соціальних, юридичних гарантій і прав, соціальних інститутів та установ, що забезпечують їх реалізацію та створюють умови для підтримки життєзабезпечення і діяльного існування різних соціальних верств і груп населення, передусім соціально вразливих [7, с. 45].

3. Соціальний захист – це система державного гарантування прав громадян України на матеріальне забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та інших випадках, передбачених законодавством України [8, с. 9].

Ці визначення відображають підходи різних авторів до сутності даного поняття, а об'єднує їх те, що під соціальним захистом розуміється лише той обсяг соціальних гарантій, що безпосередньо надається державою.

Так, на думку В. Лагутіна, це поняття розглядається як «сукупність заходів, що здійснюються у суспільстві для забезпечення суспільно-нормативних умов матеріального та духовного життя всіх членів суспільства, насамперед тих, хто не здатний самостійно забезпечити такі умови» [9, с. 99]. Отже, у цьому терміні системоутворюючим чинником є суспільно нормальні умови матеріального і духовного життя всіх без винятку членів суспільства. З огляду на це виникає необхідність розробки на державному рівні суспільно нормальних умов матеріального і духовного життя.

У свою чергу, Міжнародна організація праці визначає поняття соціального захисту як загальну базову соціальну підтримку всім громадянам незалежно від внесків або тривалості їх трудового стажу. Конвенція МОП № 102 (1952 р.) містить дев'ять основних галузей соціального захисту і положення про мінімальну допомогу та умови, що дають право на її одержання. Такими основними сферами соціального захисту є: медична допомога, допомога внаслідок хвороби, допомога у зв'язку із народженням дитини, допомога за безробіттям, допомога сім'ям із дітьми, допомога внаслідок виробничого травматизму і професійного захворювання, допомога за інвалідністю, допомога за віком, допомога у випадку втрати годувальника [10].

Виходячи із всього вищесказаного, соціальний захист населення доцільно розглядати як систему економічних, соціальних та правових відносин з управління соціальними ризиками суспільства для ліквідації їх небажаних наслідків та забезпечення належного рівня життя. Під системою в даному випадку розуміється цілеспрямований комплекс взаємопов'язаних елементів та взаємозв'язків між ними.

Для визначення підстав соціального захисту населення важливим є з'ясування кола суб'єктів таких відносин. Слід зазначити, що обов'язковими суб'єктами соціально-забезпечувальних та захисних відносин мають бути: з одного боку, непрацездатні громадяни, які у зв'язку із перебуванням у складних соціальних обставинах, життєвих ситуаціях, маючи складні життєві проблеми або перебуваючи під загрозою соціальних ризиків, потребують відповідного рівня матеріального забезпечення або обслуговування; з іншого боку, суб'єкти, які надають непрацездатним громадянам відповідний вид та рівень матеріального забезпечення та обслуговування (підприємства, установи, організації, їх посадові особи, громадяни). Без цих суб'єктів соціально-забезпечувальні відносини не можуть відбутися, бо їх змістом є передача матеріальних благ від одних до інших. Серед непрацездатних громадян можна виділити

різні категорії. Їх класифікація можлива за різними критеріями, зокрема за віком; за станом здоров'я; за соціальним статусом тощо [11, с. 85].

Так, факти реальної дійсності стають юридичними за умови, що вони можуть викликати певне правовідношення чи привести його в рух. Наприклад, людина досягла пенсійного віку. Цей одиничний факт на цьому етапі не породжує юридичних наслідків, але в сукупності з іншими є підставою для визнання її непрацездатною і призначення їй соціальної допомоги чи трудової (страхової) пенсії. Одиничний факт сам по собі не має правового значення для пенсійних правовідносин, але такий факт у майбутньому може викликати правові наслідки, тобто припускається юридичним [12, с. 357].

Поняття юридичного факту є фундаментальною основою відповідної теорії, і дослідження його змісту актуальне для вироблення загальної теорії юридичних понять та відповідає потребам практики. Розкриття характеру юридичного факту дає змогу проникнути у глибину цього явища, визначити його основні ознаки і зрозуміти місце юридичних фактів у правовому регулюванні [13, с. 167–171].

Поняття юридичного факту поєднує два нерозривно зв'язаних моменти: явище дійсності – подія чи дія (матеріальна основа), що породжує в силу приписів норм права визначені правові наслідки (юридична основа). На думку С. С. Алексєєва, юридичні факти – обставини, з якими пов'язане життя правовідносин, їхній рух – виникнення, зміна та припинення [14, с. 68].

В. І. Гурєєв висловлює думку, згідно з якою юридичними фактами можуть бути: події, що впливають на суспільні відносини і регулюються правом; стани, тобто такі обставини, що існують протягом тривалого періоду часу; правомірні та неправомірні дії, що відзначаються вольовим характером і певними юридичними наслідками, які настають у результаті їх здійснення. Юридичними фактами можуть бути різні життєві обставини, що належать як до сфери природи (народження і смерть особи, перебіг часу), так і до соціальної сфери життя (дії і вчинки людей, адміністративні акти, рішення суду). Без юридичних фактів не встановлюються, не змінюються і не припиняються жодні цивільні правовідносини [15, с. 173].

Свого часу М. Г. Александров дав визначення поняття складу юридичного факту, під яким розумів «сукупність ознак, за наявності яких відповідний життєвий факт (комплекс фактів) з точки зору соціалістичної держави, що виражає інтереси трудящих, повинен спричиняти ті чи інші юридичні наслідки» [16, с. 174].

За своєю природою та змістом юридичні факти неоднорідні. У загальнотеоретичній літературі їх класифікують за різними ознаками: за їхніми властивостями, за наслідками, до яких вони призводять, тощо. Загальноприйнятим критерієм поділу юридичних фактів є їхнє розмежування за ознакою зв'язку з індивідуальною волею учасників цих правовідносин. За цією ознакою юридичні факти поділяються на дії, які залежать від людської волі, і події, що від людської волі не залежать. У свою чергу, дії поділяються на правомірні і неправомірні [17, с. 20].

Водночас основним елементом юридичного фактичного складу, необхідним для виникнення правовідносин у сфері соціального захисту, є соціальний ризик як закріплена законодавством можливість настання соціального неблагополуччя та/або матеріальної незабезпеченості в результаті зниження або втрати заробітку чи іншого доходу, необхідності здійснення додаткових витрат, які особа (члени її сім'ї), як правило, не може подолати самостійно й у зв'язку із цим потребує підтримки з боку державних та недержавних органів, інших суб'єктів [18, с. 4].

Групування юридичних фактів на події та дії має вагоме значення в теорії права соціального захисту, його активно використовують науковці для характеристики специфіки галузевих юридичних фактів. Адже реалізація права особи на соціальний захист можлива лише за умови послідовного поєднання подій (соціальних ризиків) та дій (соціально-праводозвільного та соціально зобов'язаного суб'єктів). Нормами права соціального захисту описано як юридичні факти існування певних обставин, так і факти їх відсутності. Наприклад, для отримання професійної пенсійної надбавки необхідна наявність позитивного факту-події – інвалідності. Натомість соціальні послуги у школах-інтернатах надаються дітям за умови настання негативного факту – відсутності батьківського піклування [19, с. 45].

Право на соціальний захист належить до соціальних прав, це одне з природжених прав людини, яке визнане світовим співтовариством і закріплене в основних міжнародно-правових документах, таких як Загальна декларація прав людини, Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права, Європейська соціальна хартія.

Європейська хартія про основні соціальні права, підписана державами – членами Європейського Союзу, містить права в галузі соціального забезпечення, які поділено на дві групи: права громадян, які працюють і мають право на адекватний соціальний захист і забезпечення в разі втрати заробітку внаслідок настання соціального ризику; права непрацюючих громадян, котрі не мають засобів до існування й отримують соціальну допомогу.

мують соціальну допомогу в розмірі прожиткового мінімуму [20].

Отже, система соціального захисту в Україні безперечно набула рис, характерних для соціального захисту в країнах з ринковою економікою, але все ж на сьогодні вона продовжує зберігати окремі риси старої системи і за своїми параметрами ще не відповідає стандартам соціального захисту країн ЄС, а її реформування не має достатнього системного та цілеспрямованого характеру. У свою чергу, наслідками юридичних фактів за правом соціального захисту є: 1) настання в особи видової (галузевої) дієздатності (є наслідком одиничного простого юридичного факту – соціального ризику); 2) набуття видового (галузевого) правового статусу (є наслідком одного юридичного факту або їхньої сукупності: соціального ризику та юридичних фактів, що є додатковими правовими умовами реалізації особою права на соціальне забезпечення або впливають на його обсяг); 3) реалізація суб'єктом права суб'єктивних юридичних прав та обов'язків – виникнення та динаміка галузевих правовідносин: є наслідком сукупності юридичних фактів.

Висновки. Виходячи з результатів аналізу, слід вважати, що до юридичних фактів визначення підстав соціального захисту населення належать відносини з приводу матеріального забезпечення та

обслуговування непрацездатних громадян у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття, у старості та в інших випадках, передбачених чинним законодавством України, а також деякі інші відносини, пов'язані із соціально-захисними відносинами.

Право на соціальний захист, проголошене в Конституції України, є елементом правового статусу людини і входить до змісту її правоздатності. Суб'єктивне ж право на одержання певного виду соціальної допомоги існує винятково в матеріальному правовідношенні по соціальному забезпеченню, що виникає на підставі норм поточного законодавства. Тому гарантією проголошеного в Конституції України права на соціальне забезпечення є формування поточного законодавства, що передбачає підстави виникнення правовідносин по наданню конкретного виду допомоги, створенню системи органів соціального забезпечення тощо.

Суттєвим недоліком, який негативно впливає на подальший розвиток права соціального забезпечення, є відсутність єдності серед науковців щодо визначення поняття та ознак юридичного факту як підстави виникнення, зміни та припинення правовідносин у цій сфері. Водночас значення юридичних фактів важко переоцінити, оскільки саме від них залежить можливість особи реалізувати своє право на соціальний захист.

ЛІТЕРАТУРА

1. The Encyclopedia Americana Complete in thirty volumes. – New York, 1973. – Vol. 25. – 368 p.
2. Perrin G. A. Hundred years of social insurance / G. A. Perrin // Labor and Society. – 1988. – №9 (October – December). – P. 391–405.
3. Болотіна Н. Право людини на соціальне забезпечення в Україні: проблема термінів і понять / Н. Болотіна // Право України. – 2000. – №4. – С. 35–39.
4. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – №30. – Ст. 141.
5. Павлюк Т. І. Соціальний захист населення в Україні / Т. І. Павлюк // Зб. наук. пр. ВНАУ. Серія: Екон. науки / голов. ред. О. С. Колесов. – Вінниця, 2012. – №1 (56), т. 4. – С. 113–122.
6. Державне фінансове забезпечення соціальної сфери : монографія / за ред. Т. М. Кір'ян, Ю. В. Пасічника. – Черкаси : Вид. Чабаненко Ю., 2012. – 398 с.
7. Социальная работа: теория и практика : учеб. пособие / отв. ред. Е. И. Холостова, А. С. Сорвина. – М. : ИНФРА-М, 2001. – 427 с.
8. Лободіна З. М. Бюджетне фінансування соціального захисту в Україні / З. М. Лободіна // Вісн. ТНЕУ. – 2014. – №3. – С. 7–19.
9. Лагутін В. Д. Людина та економіка: соціоекономіка : навч. посіб. для вузів / В. Д. Лагутін. – К. : Просвіта, 1996. – 358 с.
10. Социальное страхование и социальная защита : докл. Ген. директора // Международная конференция труда (80-я сессия). – Женева : [б. и.], 1993. – 37 с.
11. Казанчан А. А. До предмету правового регулювання права соціального забезпечення України: проблеми визначення і виділення / А. А. Казанчан // Держава та регіони. Серія: Право / голов. ред. В. Г. Лукашевич. – Запоріжжя, 2010. – №3. – С. 83–86.

12. Сташків Б. І. Теорія права соціального забезпечення : навч. посіб. / Б. І. Сташків. – К. : Знання, 2005. – 405 с.
13. Котюк І. В. Доктринальні основи визначення поняття «юридичні факти» / І. В. Котюк // Митна справа. – 2010. – №2 (68), ч. 2. – С. 167–171.
14. Алексеев С. С. Право: азбука – теория – философия: Опыт комплексного исследования / С. С. Алексеев. – М. : Статут, 1999. – 712 с.
15. Гуреев В. И. Налоговое право / В. И. Гуреев. – М. : Экономика, 1995. – 253 с.
16. Александров Н. Г. Законность и правоотношения в советском обществе / Н. Г. Александров. – М. : Госюриздат, 1955. – 176 с.
17. Трудове право України : підручник / С. М. Прилипко, В. В. Жернаков, О. М. Ярошенко та ін. ; під ред. В. В. Жернакова. – Х. : Право, 2012. – 496 с.
18. Бориченко К. В. Соціальний захист сімей з дітьми за законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / К. В. Бориченко ; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». – Одеса, 2015. – 20 с.
19. Сташків Б. І. Юридичні факти в праві соціального забезпечення : монографія / Б. І. Сташків ; Чернігів. держ. ін-т права, соціал. технологій та праці. – Чернігів : Деснян. правда, 2008. – 260 с.
20. Копиленко О. Л. Правознавство : навч. посіб. / О. Л. Копиленко, Ю. І. Римаренко, Л. І. Мозговий. – К. : Професіонал, 2007. – 400 с.

REFERENCES

1. The Encyclopedia Americana Complete in thirty volumes. – New York, 1973. – Vol. 25. – 368 p.
2. Perrin G. A. Hundred years of social insurance / G. A. Perrin // Labor and Society. – 1988. – №9 (October – Desember). – P. 391–405.
3. Bolotina H. (2000) Pravo liudyny na sotsialne zabezpechennia v Ukraini: problema terminiv i poniat [The right to social security in Ukraine: the problem of terms and concepts]. *Pravo Ukrainy – The right of Ukraine*. 2000. 4. 35-39 [in Ukrainian].
4. Konstytutsiia Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 28.06.1996 № 254k/96-VR [Constitution of Ukraine, Law of Ukraine of 28.06.1996 p. Number 254k/96-VR]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Data of Supreme Council of Ukraine*. 1996. №30. St. 141 [in Ukrainian].
5. Pavliuk T. I. (2012) Sotsialnyi zakhyst naselennia v Ukraini [Social Protection in Ukraine]. Kolesov O. S. (Eds.) *Zbirnyk naukovykh prats VNAU. Seriya: Ekonomichni nauky – Proceedings of Disclaimers. Series: Economics*. V.4. 1 (56). 113–122 Vinnytsia [in Ukrainian].
6. Kirian M., Pasichnyka Yu. V. (Eds.) (2012) *Derzhavne finansove zabezpechennia sotsialnoi sfery : monohrafiia [State financial support social: Monograms]*. Cherkasy, vyd. Chabanenko Yu. [in Ukrainian].
7. Kholostova E. I., Sorvina A. S. (Eds.) (2001) *Sotsialnaya rabota: teoriya i praktika : ucheb. posobiye [Social work: theory and practice: Textbook. handbook]*. Moskva. INFRA-M [in Russian].
8. Lobodina Z. M. (2014) Biudzhette finansuvannia sotsialnoho zakhystu v Ukraini [State funding of social protection in Ukraine]. *Visnyk TNEU – Herald TNEU*. 3. 7–19 [in Ukrainian].
9. Lahutin V. D. (1996) *Liudyna ta ekonomika: sotsioekonomika : navch. posib. dlia vuziv [Man and economics, socio-economics, teach. guidances. for schools]*. Kiyv. Prosvita [in Ukrainian].
10. Sotsialnoye strakhovaniye i sotsialnaya zashchita : doklad Generalnogo direktora [Social insurance and social protection: report of the Director-General]. *Mezhdunarodnaya konferentsiya truda (80-ya sessiya). – The International Labour Conference (80th Session)*. Zheneva : [b. i.]. 1993. 37 [in Russian].
11. Kazanchan A. A. (2010) Do predmetu pravovoho rehuliuвання prava sotsialnoho zabezpechennia Ukrainy: problemy vyznachennia i vydilennia [Until the subject of legal regulation of social security law of Ukraine: problems of definition and selection]. Lukashevich V. G. (Eds.) *Derzhava ta rehiony – State and Regions. Ser. : Right*. 3. 83–86. Zaporizhzhia [in Ukrainian].
12. Stashkiv B. I. (2005) *Teoriia prava sotsialnoho zabezpechennia : navch. posib. [The theory of social security law, teach. guidances]*. Kiyv. Znannia [in Ukrainian].
13. Kotiuk I. V. (2010) Doktrynalni osnovy vyznachennia poniatia «yurydychni fakty» [Doctrinal foundations of the definition of «legal facts»]. *Mytna sprava. – Customs business*. V. 2. 2 (68). 167–171 [in Ukrainian].
14. Alekseyev S. S. (1999) *Pravo: azbuka – teoriya – filosofiya: Opyt kompleksnogo issledovaniya [Right: ABC – theory – Philosophy: The experience of complex study]*. Moskva. Statut [in Russian].

15. Gureyev V. I. (1995) *Nalogovoye pravo [Tax law]*. Moskva. Ekonomika [in Russian].
16. Aleksandrov N. G. (1955) *Zakonnost i pravootnosheniya v sovetskom obshchestve [Law and legal relations in Soviet society]*. Moskva. Gosyurizdat [in Russian].
17. Prylypko S. M., Zhernakov V. V., Yaroshenko O. (2012) *Trudovoe pravo Ukrainy : pidruchnyk [Labour Law Ukraine: Tutorial]*. Zhernakova V. V.(Eds.). Kharkiv. Pravo [in Ukrainian].
18. Borychenko K. V. (2015) *Sotsialnyi zakhyst simei z ditmy za zakonodavstvom Ukrainy [Social protection of families with children under the laws of Ukraine]. Extended abstract of candidate's thesis*. Nats. un-t «Odeska yurydychna akademiia» [in Ukrainian].
19. Stashkiv B. I. (2008) *Yurydychni fakty v pravi sotsialnoho zabezpechennia : monohrafiia [Legal facts in social security law: Monograph]*. Chernihivskiy derzh. in-t prava, sotsialnykh tekhnolohii ta pratsi. – Chernihiv : Desnianska Pravda [in Ukrainian].
20. Kopylenko O. L., Rymarenko Yu. I., Mozghovyi L. I. (2007) *Pravoznavstvo : navchalnyi posibnyk [Jurisprudence: textbook]*. Kiyv. «Profesional» [in Ukrainian].

А. Л. КЛИМЕНКО

аспирантка НИИ правового обеспечения инновационного развития
НАПрН Украины

ЮРИДИЧЕСКИЕ ФАКТЫ ОПРЕДЕЛЕНИЯ ОСНОВАНИЙ СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ НАСЕЛЕНИЯ

Статья посвящена исследованию юридических фактов определения оснований социальной защиты населения. Раскрыты признаки юридических фактов в праве социальной защиты. Сделан вывод о необходимости совершенствования определения юридических фактов в праве социального обеспечения с учетом всех возможных этапов правоотношений в этой сфере. Рассмотрены приоритетные направления обеспечения финансирования социальной защиты граждан за счет средств государственного и местных бюджетов в части выполнения собственных и делегированных полномочий.

Ключевые слова: юридический факт, социальная защита населения, социальная политика, материальная помощь.

A. L. KLYMENKO

PhD Candidate of Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative
Development of National Academy of Law Sciences of Ukraine

JURIDICAL FACT OF THE SOCIAL PROTECTION GROUNDS DEFINITION

Problem setting. Legal relationships in the social protection field are a type of public relations and special form of the social protection right enforcement. They are a great group of legal relations in our country. At the early stages of the birth the people's association (families, tribes and communities) had to think about the disabled, especially children and women. Later this concern extended to the elderly and disabled people. The law appeared with the emergence of the state, and gradually began to interfere with the natural process of mutual help to people in the case of difficult life situations.

The study examined the juridical facts of social protection grounds.

Target of research. The purpose of the article is to study the juridical facts of social protection grounds, that specifies by the need for special protection status of this category of people, by the especially of its content, by the developing of recommendations for a reasonable settlement of this issue. Also the aim of the article is to analyze the legal regulation of the social protection grounds by the laws of Ukraine and provisions of international law.

Analysis of recent research and publications. The social protection issues have been studied by such famous scholars as Andrushko A. V., Bakirov V. S., Bondar I. K., Goncharuk L. I., Demyanyshyn V., Eremenko V. V., Kotyuk V. O., Krasavchikov O. A., Krupnyk A. I., Lazor V. V., Pylypenko V. E., Podshivalkina V. I., Prylypko S. M., Protsevskiy O. I., Stashkiv B. I., Chanysheva G. I., Yaroshenko O. M. and others.

Article's main body. Social protection holds a prominent place in social policy. As the state activity the social protection refers to one of the areas of social policy, along with such as employment, health care, housing policy, education

and so on. In terms of Ukraine's transition to a socially oriented market economy the social protection become the main task of the state. The social protection should provide the access to the fundamental new standards of human life through the maximum efficiency of social protection programs. The key moment is to carry out an effective incomes policy, to overcome the profound property differentiation not by limiting income of many families, but overcome the poverty.

Social protection should be considered as a system of economic, social and legal relations of society social risks management to eliminate its adverse effects and to provide the adequate living standards. The system considers as the focused set of interrelated elements and relationships between them.

Conclusions and prospects for the development. The right to social security enshrined in the Constitution of Ukraine, it's the part of the legal status of the person, and it's the element of its capacity. Subjectively, the right to receive a certain type of social care exists only in material social protection relationship arising under the provisions of the current legislation. Therefore the develop of the current legislation that provides the social care relationships' grounds, the creation of the social security system are the guarantees of the social security right proclaimed in the Constitution of Ukraine.

Key words: legal fact, social protection, social policy, financial aid.

Клименко А. Л. Юридичні факти визначення підстав соціального захисту населення [Електронний ресурс] / А. Л. Клименко // Право та інноваційне суспільство : електрон. наук. вид. – 2016. – № 1 (6). – Режим доступу: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2016/06/Klymenko6.pdf>.